

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС НА ШЛЯХУ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

©2023 ЗІНЧЕНКО О. А., АПАЛЬКОВ С. С.

УДК 331:351.86
JEL Classification: E21; E71

Зінченко О. А., Апальков С. С.

Європейський зелений курс на шляху реалізації національних економічних інтересів

Статтю присвячено обґрунтуванню напрямів реалізації Європейського зеленого курсу в системі забезпечення національних економічних інтересів. Автори наводять характеристику Європейського зеленого курсу та визначають актуальні напрями його реалізації в умовах повоєнної розбудови України. Серед національних економічних інтересів щодо відбудови України у векторі Європейського зеленого курсу автори виділяють «зелену» відбудову, забезпечення сировинної та енергетичної безпеки, «зелений» перехід, відновлення промисловості на засадах циркулярної економіки, подолання негативних екологічних наслідків воєнних дій, поширення засад свідомого споживання та соціальної відповідальності, забезпечення продовольчої стабільності з дотриманням екостандартів, підтримку «зелених» проєктів у всіх сферах суспільної діяльності, «зелену» освіту та екологічну культуру у вихованні молоді, ефективне функціонування та прозоре використання цільових і донорських фондів розбудови «зеленої» економіки, децентралізацію управління та залучення громадськості та громад до прийняття управлінських рішень. В статті обґрунтовується кожен з цих напрямів, визначаються поточний стан і перспективи його реалізації. Автори доводять, що для успішності відновлювальних процесів необхідна зміна парадигми мислення від егоцентричного ставлення до природи до свідомого споживання та соціальної відповідальності. А активна участь громадськості в обговоренні концепції відбудови країни, залучення громад до прийняття важливих рішень відновлення територій, інформаційна прозорість та інклюзивність влади є запорукою прийняття суспільством всіх подальших адміністративних, економічних, соціальних змін на шляху реалізації Європейського зеленого курсу. У якості перспективних напрямів майбутніх досліджень автори виділяють розробку механізмів реалізації «зеленого» курсу з ракурсом на повоєнне відновлення, методологічне наповнення цих механізмів, розробку їх інструментарію.

Ключові слова: Європейський зелений курс, національні економічні інтереси, повоєнне відновлення, «зелена» економіка, свідоме споживання.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-1-42-48>

Рис. : 1. Табл.: 5. Бібл.: 23.

Зінченко Ольга Анатоліївна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (просп. Гагаріна, 72, Дніпро, 49010, Україна)

E-mail: ol-zinchenko@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5414-7839>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2298219/olha-a-zinchenko/>

Апальков Сергій Сергійович – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: apalkov.serge@kneu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1465-7794>

UDC 331:351.86
JEL Classification: E21; E71

Zinchenko O. A., Apalkov S. S. The European Green Deal as Part of the Course to Implementing National Economic Interests

The article is concerned with substantiating the directions of implementation of the European Green Deal in the system of ensuring national economic interests. The authors characterize the European Green Deal and define the current directions of its implementation in the conditions of post-war development of Ukraine. Among the national economic interests in the reconstruction of Ukraine in the vector of the European Green Deal, the authors distinguish «green» recovery, ensuring raw materials and energy security, «green» transition, restoration of industry on the basis of a circular economy, overcoming the negative environmental consequences of hostilities, spreading the principles of conscious consumption and social responsibility, ensuring food stability in compliance with eco-standards, supporting green projects in all spheres of social activity, green education and environmental culture in educating youth, effective functioning and transparent use of target and donor funds for the development of a «green» economy, decentralization of management and involvement of the public and communities in decision-making. The article substantiates each of these directions, determines the current state and prospects of its implementation. The authors prove that for the success of recovery processes, it is necessary to change the paradigm of thinking from an egocentric attitude to nature to conscious consumption and social

responsibility. And active participation of the public in discussing the concept of reconstruction of the country, involving communities in making important decisions on the restoration of territories, information transparency and inclusiveness of power represent the key to the adoption by society of all further administrative, economic, social changes on the way to implementing the European Green Deal. As promising directions for future research, the authors highlight the development of mechanisms for implementing the «green» course with a perspective on post-war recovery, the methodological content of these mechanisms, the development of their instruments.

Keywords: European Green Deal, national economic interests, post-war recovery, «green» economy, conscious consumption.

Fig.: 1. Bibl.: 23.

Zinchenko Olha A. – Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Marketing and International Management, Oles Honchar Dnipro National University (72 Haharina Ave., Dnipro, 49010, Ukraine)

E-mail: ol-zinchenko@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5414-7839>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2298219/olha-a-zinchenko/>

Apalkov Serhii S. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of International Economics, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: apalkov.serge@kneu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1465-7794>

Вступ. Повоєнна розбудова України відкриває нові можливості для розвитку та модернізації економіки, а євроінтеграційні процеси задають вектор економічних перетворень. Європейські цінності сталого розвитку є домінуючою для України і не втратили своєї актуальності і у воєнні часи. Влада та суспільство як ніколи єдині у прагненні їх сповідувати та поширювати у всіх сферах діяльності. Європейський зелений курс (ЄЗК) як програма переходу до стійкої, ефективної, конкурентоспроможної моделі економіки, що заснована на кліматичній нейтральності та свідомому споживанні, є реальним прикладом реалізації європейських цінностей.

Україна приєдналася до ЄЗК ще у 2020 р. і не відступила від нього і в часи широкомасштабної агресії росії проти нашої держави. Про це офіційно заявляють і урядовці, і представники бізнесу [1]. Великі сподівання на можливості «зеленого» розвитку означені і у Плані економічного відновлення України. Так, одним із пунктів цього плану є кліматична модернізація, яка передбачає створення нових об'єктів у різних галузях промисловості з урахуванням принципів «зеленої» економіки [2]. Європейська комісія як представницький орган Європейського Союзу, своєю чергою, підтримує плани України у повоєнній відбудові за «зеленими» технологіями та подальшому впровадженні ЄЗК [3].

Таким чином, «зелене» відновлення стає національним економічним інтересом України, що визначає довгострокову стратегію її розвитку. Тому важливо визначити напрями «зеленої» модернізації та оцінити можливості поширення ЄЗК у системі реалізації національних економічних інтересів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових публікаціях поширюється дискурс щодо національних економічних інтересів, їх ролі у розвитку держави, забезпеченні міжнародного співробітництва. Цікавою у цьому контексті є стаття [4] італійських науковців з Університету Генуї М. Di Giulio, F.N. Мого. Автори розглядають інструменти забезпечення національних економічних інтересів в контексті реалізації державної економічної політики. Про-

те, враховуючи домінуючу роль сталого розвитку і «зеленої» економіки, автори не доводять, як вони впливають на реалізацію національних економічних інтересів.

З методологічної точки зору інтерес викликає також стаття [5] представника Університету Реджо-Калабрія, Італія, Р. Stilo. Стаття розкриває етимологію та природу національного економічного інтересу в контексті інтелектуалізації економіки. Але яким чином можна забезпечити реалізацію національних економічних інтересів з урахування глобальних тенденцій сталого розвитку – автор не пояснює.

З іншого боку – а саме з позиції міжнародного співробітництва – розглядають національні економічні інтереси науковці Університету Крістен Мараната, Індонезія, D. Hendrawan, N.M. Ayu Geana. У своїй статті [6] вони акцентують увагу на формування національних економічних інтереси на засадах недискримінації. Але як забезпечити недискримінацію в умовах неоднорідного розподілу економічних ресурсів – у статті не пояснюється.

Серед вітчизняних авторів національні економічні інтереси досліджували Є. Різниченко [7], В. Панченко [8], С. Мельник, І. Горбан, М. Цуп [9], І. Чичкало-Кондрацька [10]. У своїх роботах автори обґрунтовують засади концептуалізації національних економічних інтересів [7], визначають їх роль у державній економічній політиці [8], систематизують підходи щодо їх класифікації [9], досліджують особливості їх реалізації в умовах євроінтеграції [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Але недостатньо висвітленими залишаються особливості та напрями забезпечення національних економічних інтересів України в контексті Європейського зеленого курсу.

Метою статті є обґрунтування напрямів реалізації Європейського зеленого курсу в системі забезпечення національних економічних інтересів. Для досягнення поставленої мети вирішуються такі завдання:

- наводиться характеристика ЄЗК та обґрунтовуються його можливості в забезпеченні національних економічних інтересів;

- формується система національних економічних інтересів відбудови України з дотриманням ЄЗК;
- визначаються перспективи «зеленого» відродження національної економіки.

Методи дослідження. Методичну базу дослідження становлять методи логічного узагальнення, дедукції та індукції для формування системи національних економічних інтересів та визначення ЄЗК в цих процесах; діалектичний, системно-структурний методи для визначення детермінант повоєнного відновлення країни за принципами ЄЗК; систематизації та узагальнення для відділення напрямів реалізації національних економічних інтересів в умовах поширення ЄЗК.

Виклад матеріалу дослідження. Національні економічні інтереси є складовою тріади «цінності» – «інтереси» – «цілі». Вони відображають суспільні цінності та визначають цілі економічної політики держави. Україна обрала вектор свого розвитку, поділяючи цінності об'єднаної Європи. Людиноцентрована модель стала орієнтиром і для національної економіки. Тому проголошений Європейським парламентом 11 грудня 2019 р. Європейський зелений курс, який спрямований на гармонізацію суспільного розвитку з планетою та її ресурсами, був прийнятий нашою державою.

На шляху до сталого розвитку ЄЗК передбачає: забезпечення нульового забруднення чистого довкілля; збереження та відновлення екосистем та біорізноманіття; прискорений перехід до сталої та розумної мобільності; справедлива, здорова та екологічна система продоволь-

ства; постачання чистої, доступної та безпечної енергії; енерго- та ресурсоефективне будівництво та реконструкція; мобілізація промисловості для чистої та циркулярної економіки [11]. Актуальність ЄЗК посилюється навіть і у воєнні часи, оскільки вже зараз необхідно усвідомлювати, за якими принципами та підходами буде здійснюватися повоєнна розбудова. Сталий розвиток є одним з семи принципів відновлення економіки нашої держави, що були презентовані на Міжнародній конференції в Лугано (Швейцарія) 4–5 липня 2022 р. [12]. Це означає відмову від повернення економіки до довоєнного стану та принципову перебудову її моделі, що буде втілювати ідеї рівноваги між суспільним розвитком, ефективним підприємництвом та безпечним довкіллям.

Візія відновлення України полягає у повноцінній розбудові на засадах сталого розвитку та з урахуванням ЄЗК, є запорукою виконання Копенгагенських критеріїв щодо інтеграції до Європейського співтовариства. Ця візія формує систему національних економічних інтересів (рис. 1), які втілюються в політиці відновлення країни та проведенні реформ у різних сферах суспільної діяльності. Реалізація цих інтересів полягає у розробці та впровадженні моделей сталого виробництва та споживанні, реформуванні національної фіскальної системи та ефективного адміністрування екологічних податків, формуванні сталої інфраструктури, розвитку «зеленого» підприємництва та стандартів соціальної відповідальності бізнесу, поширенні культури свідомого виробництва та споживання, підтримці екопроектів

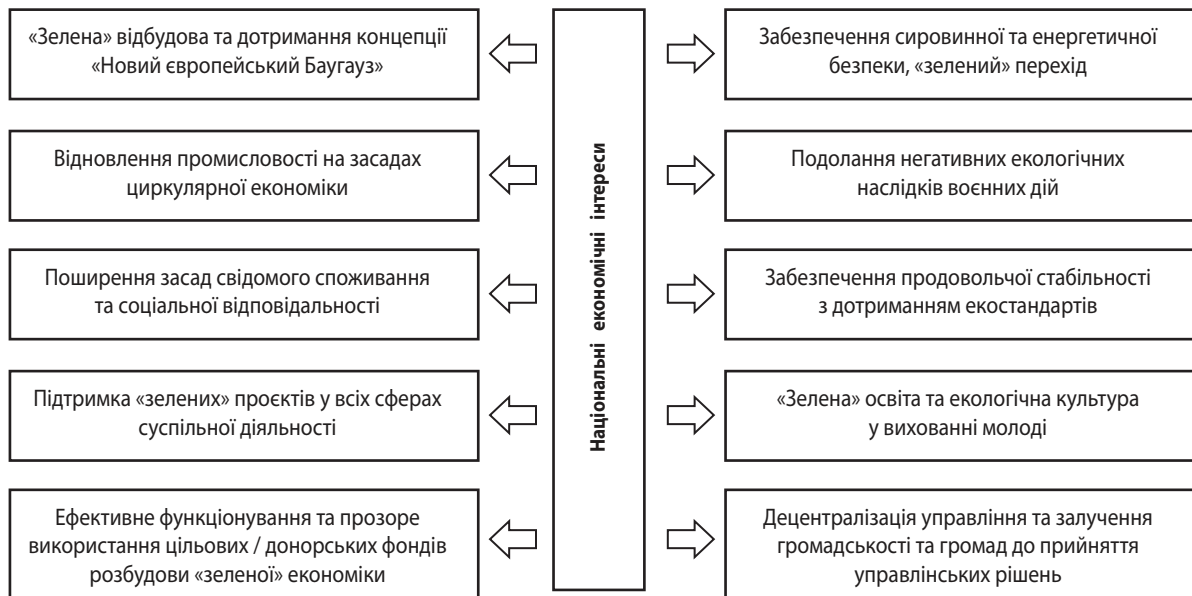

Рис. 1. Національні економічні інтереси щодо відбудови України у векторі Європейського зеленого курсу

Джерело: розроблено авторами

Після війни необхідна масштабна відбудова у прямому сенсі цього слова. Так, за рік протистояння широко-масштабній російській агресії зруйновано близько 123 тис. житлових будинків, сума збитків, завданих цивільній інфраструктурі, сягнула 100 млрд дол. [13]. Деякі населенні пункти доведеться відновлювати «з нуля». За таких умов

стають актуальними прогресивні технології, що дозволять швидко і, головне, ефективно вирішити ці проблеми.

За таких умов важливо розвивати «зелене» будівництво, основна ідея якого є досягнення екоефективності та ресурсоощадності за рахунок нових екоматеріалів, раціонального використання ресурсів під час будівельних робіт

та протягом експлуатації будівель, зменшення негативного впливу загальної площі забудови на навколишнє середовище та людське здоров'я. Ця концепція передбачає демонтаж і повторне використання будівельних матеріалів, що актуально для відновлення зруйнованих під час воєнних дій будівель. Перспективним є перехід до регенеративного будівництва – нової філософії, де будівлі та споруди не шкодять довкіллю, а доповнюють його. Це досягається за рахунок використання матеріалів-накопичувачів вуглецю, модульних пересувних внутрішніх конструкцій для внутрішніх приміщень, технологій для очищення стоків і повторного використання води у будівлях, озеленення фасадів, вирощування рослин на даху, відновлюваної енергетики.

Ця філософія розповсюджуються і на будівлі, що вже експлуатуються, і досягається через концепцію реновації. У січні 2021 р. Європейський Союз у рамках ЄЗК започаткував ініціативу «Новий європейський Баугауз», яка поширює цю концепцію. В її основу покладено ідею функціональної естетики в архітектурі та побуті, що була популярною ще на початку ХХ століття. Переосмислення цього підходу полягає в тому, що функціональна естетика повинна бути ще й екологічною. Це матиме і значний економічний ефект через ощадне використання ресурсів і підвищення продуктивності праці.

У межах «Нового європейського Баугаузу» була започаткована ініціатива і для України, яка обґрунтовує три основні напрями роботи: вирішення нагальних проблем будівництва житла, запровадження підходів циркулярної економіки в повоєнній відбудові, розвиток потенціалу місцевих громад в Україні. Наразі «Новий європейський Баугауз» проводить технічно-економічні дослідження проєктів циркулярного будівництва і готується до запровадження пілотних проєктів у Запоріжжі, Миколаєві, Бучі та Рівному [14].

«Зелені» ідеї сприятимуть і виробничому відновленню країни. За даними Світового банку, станом на 1 липня 2022 р. сума завданих вітчизняній промисловості збитків становила 8,1 млрд дол. Це 4,1% ВВП України у 2021 році [15, 16]. Подальше функціонування промисловості на російському газі, вугіллі і старих технологіях в умовах євроінтеграції та забезпечення промислової безпеки нашої держави неможливе. Драйвером оновлення вітчизняної промисловості на засадах циркулярної економіки слугує і активно зростаючий попит на кліматично нейтральні продукти в країнах Європейського Союзу, нарощування товарообігу з яким є національним економічним інтересом нашої держави. Такі продукти можна створити тільки завдяки новим ощадним технологіям та модернізованим основним фондам промисловості. Це дасть змогу після війни конкурувати на міжнародних ринках.

Рациональне споживання та повторне використання ресурсів виробництва, переробка відходів промисловості, впровадження концепції «розширеної відповідальності виробника», «зелені» закупівлі – це перспективи реформування промислової політики держави. Для гармонізації єдиного простору економічної співпраці з країнами ЄС необхідно впровадити в практику вітчизняних підприємств європейські галузеві норми для промисловості, так звані «найкращі доступні технології та методи управління». Для

цього потрібно імплементувати та дотримуватись директив ЄС про промислові викиди, про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення [11]. Це, своєю чергою, відкриє можливості для українських підприємств подавати заявки на фінансування екологічних проєктів з фондів ЄС. Європейський бізнес вже давно не розділяє екологічну модернізацію і економічний розвиток. Це усвідомлення повинно поширюватись і на українських підприємств, оскільки принесе вагомий вигоду у довгостроковій перспективі.

Актуальним питанням реалізації національних економічних інтересів держави є гарантування сировинної та енергетичної безпеки. Відновлення економіки неможливо уявити без ресурсного забезпечення. Наразі понад 2 тис. українських родовищ корисних копалин, які оцінюються у понад 12 трлн євро, перебувають на тимчасово окупованих територіях [1]. Тому важливо відкривати нові родовища та модернізувати вже працюючі для підвищення обсягів видобутку. Україна прогресує у співробітництві з ЄС у цій сфері. В липні 2021 року Україна та ЄС уклали Меморандум про стратегічне партнерство щодо сировинних ресурсів. Це відкрило шлях до залучення нашої держави до Європейської стратегії у сфері мінеральної сировини до 2030 року. Україна визнана ключовим партнером у створенні нових ланцюгів постачання та переробки сировини й матеріалів для здійснення стратегії зеленого переходу. У рамках двосторонньої співпраці продовжуються цифровізація геологічної справи та модернізація системи поводження та управління геоінформацією. Уряд України затвердив Перелік ділянок стратегічних надр, що надаватимуться в користування на умовах угод про розподіл продукції. Цей крок дуже важливий для залучення іноземних інвестицій до видобувної галузі. Українські видобувні компанії пропонують проєкти розробки та видобування літію, графіту, рідкоземельних елементів та цинку з метою залучення інвесторів та кредитних коштів європейських фінансових інституцій [17].

Щодо «зеленої» енергетики в нашій державі ще до повномасштабної військової агресії спостерігався вагомий прогрес. У 2019 р. Україна увійшла у ТОП-10 країн світу за темпами розвитку відновлюваної енергетики, а у 2020 р. – у ТОП-5 європейських країн за темпами розвитку сонячної енергетики. В Енергетичній стратегії України на період до 2035 р. передбачається, що частка відновлюваних джерел у українському енергоміксі становитиме 12 % у 2025 р., 17 % – у 2030 р. та 25 % – у 2035 р. [18]. Але воєнні дії внесли суттєві корективи в ці позитивні процеси. За оцінками Української асоціації відновлюваної енергетики станом на червень 2022 р., в зоні активних бойових дій чи тимчасової окупації перебуває 40 % від усіх встановлених потужностей «зеленої» генерації. У суміжних із зоною бойових дій областях розташовано ще 34 % об'єктів відновлюваної енергетики, які потерпають від регулярних обстрілів. Вже зупинено понад 3/4 вітроенергетичних потужностей нашої держави [18]. Поглиблюється і фінансова криза на національному ринку відновлюваних джерел енергії.

Але, попри тяжкі часи для «зеленої» енергетики, Україна не відмовилась від «зеленого» переходу. Планується до 2035 р. відмовитися від вугільної енергетики та

перейти на атомну та відновлювані джерела енергії. Цьому сприяє приєднання України до єдиної енергетичної системи Європи, що обумовлює розвиток у фарватері європейських енергетичних тенденцій. Важливим кроком в цьому напрямі є прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку систем накопичення енергії», який відкриває перспективи масштабно-малу будівництву систем накопичення і зберігання енергії в Україні. Це підсилює інтерес іноземних інвесторів щодо розвитку «зеленої» енергетики в нашій країні. Поновлюються робота «зелених» аукціонів, напрацьовується нова модель підтримки виробників «зеленої» енергії Net billing замість моделі «зеленого» тарифу, яка проявила себе не кращим чином, особливо за часів війни. Отже, «зеленому» переходу все ж бути, в чому і полягає не тільки економічний, а й безпековий інтерес нашої держави. Це позбавить нас енергетичної залежності від сусіда-агресора.

Національним економічним інтересом України, який корелює зі світовими тенденціями, є продовольча безпека. Особливої актуальності вона набуває в умовах воєнних дій, коли логістичні ланцюги порушені, значна площа сільськогосподарських угідь знаходиться на окупованих територіях (близько 22 % загальної площі угідь в країні), значна їх частина замінована (понад 470 тис. га), пошкоджені потужності агропромислових підприємств. В цих умовах постає питання щодо підвищення врожайності та продуктивності праці в агропромисловому секторі. Актуальними стають нові технології підвищення родючості ґрунтів, удосконалення мінеральних добрив за екостандартами, селекція в рослинництві та тваринництві, біологізація інтенсивного землеробства, використання обладнання, що працює на альтернативній енергії та геопросторових технологіях, виробництво біопалива, переробка відходів АПК. Важливим є перехід на європейську органічну стандартизацію та сертифікацію продукції. Зараз в Україні діють 17 органів органічної сертифікації, 16 з яких є представництвами закордонних органів, які мають міжнародну та європейську акредитацію і визнання [19].

Ще у довоєнний період Україна посідала п'яте місце серед постачальників органічної продукції до ЄС. Також вона входила у топ-25 країн світу з найбільшою площею органічних угідь. І хоча на сьогодні площі земель з органічним статусом становлять тільки 1 % угідь, планується їх збільшення до 3 % до 2030 р. [20]. Це свідчить про потужний потенціал органічного виробництва на шляху забезпечення продовольчої стабільності не тільки нашої країни, а й Європи, Близького Сходу та Північної Африки, куди йде експорт української аграрної продукції.

Бойові дії не тільки позначаються на благополуччі населення та бізнесу, а й на екологічній безпеці територій. За даними інформаційного ресурсу «Еко Загроза» від Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, мінімальний підрахунок екологічних збитків становить 48 мільярдів доларів. Зафіксовано 257 випадків екоциду. Правоохоронними органами України відкрито близько 100 кримінальних проваджень про правопорушення, вчинені у сфері охорони довкілля, що пов'язані із вторгненням російської федерації на територію України [21]. Моніторинг екологічної ситуації та фіксація злочинів важливі для

репарацій та відшкодування екологічних збитків за рахунок країни-агресора. Потрібно вже зараз розробляти проекти щодо відновлення довкілля після війни та залучати провідних науковців, відомих екоактивістів і філантропів до цих процесів.

Важливо підтримувати «зелену» ініціативу приватного бізнесу та розвивати інструменти підтримки екопроектів у всіх сферах суспільної діяльності. Це може бути не тільки державна підтримка, а й гранти, «зелені» інвестиції, позиковий капітал. При цьому держава повинна дати гарантії захисту таких інвестицій, сприяти розвитку інноваційної інфраструктури, забезпечувати інформаційну прозорість та консультативну допомогу щодо отримання грантів [22].

Для успішності відновлювальних процесів необхідна зміна парадигми мислення від егоцентричного ставлення до природи до свідомого споживання та соціальної відповідальності. Цьому може сприяти популяризація таких концепцій:

- «повільної моди» – відповідального ставлення до природи, її ресурсів і людей, зацікавленості у виробництві речей, запобігання надмірному споживанню, імпульсивним покупкам;
- свідоме споживання їжі за принципом «не купувати більше, чим можимо з'їсти»;
- сортування та рециклінг побутових відходів;
- екологічного транспорту – транспорту з «нульовим» забрудненням довкілля (електромобілі, пневмомобілі, автомобілі на водневому двигуні, сегвей, міський електротранспорт, велосипеди);
- «розумних» будинків, які за рахунок цифрових пристроїв здатні контролювати раціональне та ощадне споживання ресурсів;
- пролонгування життєвого циклу продуктів через ремонт та повторне використання речей;
- «зеленого» офісу – організації, яка максимально ефективно використовує необхідні для своєї роботи природні ресурси та практикує «зелені» закупівлі;
- «зеленого» туризму – форма подорожей, яка застосовує принципи дбайливого ставлення та збереження природи.

Систематичне та регулярне використання цих концепцій у повсякденному житті формує екологічну свідомість громадян. Пріоритетом є також і виховання молодих поколінь за принципами екоактивізму, ресурсозбереження та раціонального споживання. Цьому сприятиме «зелена» освіта, націлена на поширення ідей ЄЗК та підготовку кадрів для «зеленої» економіки. Основна задача «зеленої» освіти – це сформулювати стійке уявлення про перспективи «екологізації» суспільного розвитку та надати якісні знання в цій сфері. За таких умов всі подальші адміністративні, економічні, соціальні зміни враховуватимуть екологічний аспект та сприятимуться суспільством позитивно.

Але не тільки обізнаність суспільства щодо концепцій та практик «зеленої» економіки та ощадного споживання має значення, а й його довіра до влади. Тому треба забезпечити інформаційну прозорість та інклюзивність державної політики в цій сфері. Через децентралізацію влади важливо залучати місцеві громади до проектів «зеленої» розбудови

та поширення циркулярної економіки. Місцевому самоврядуванню має бути відведена лідируюча роль в питаннях процесів відновлення у громадах [23].

Інвестиційна політика та використання донорських коштів на повоєнну розбудову повинні здійснюватися під громадським контролем та максимально публічно. Фонди повинні функціонувати скоординовано із широким залученням усіх зацікавлених сторін. Це забезпечить ефективну реалізацію національних економічних інтересів та позбавить можливих зловживань в цій сфері.

Висновки. Європейський зелений курс відкриває для України нові перспективи її відбудови та корелює з її національними економічними інтересами. І це стосується не тільки економічних перетворень та віднови господарської системи нашої держави, а й поширення цінностей сталого розвитку. Отже, закладається підґрунтя для нової моделі економіки, що передбачає ресурсоощадне споживання, дбайливе ставлення до навколишнього середовища, розвиток інноваційних технологій, продовольчу, ресурсну, енергетичну безпеку. Через це досягаються національні економічні інтереси щодо забезпечення самодостатності та конкурентоспроможності держави. Наразі цей вектор для України вже заданий, важливо запровадити ефективні механізми реалізації «зеленого» курсу з ракурсом на повоєнне відновлення та подолання нагайних соціальних та економічних проблем. У науковому плані перспективними є методологічне наповнення цих механізмів, розробка їх інструментарію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Україна готова дотримуватися Європейського «зеленого» курсу, незважаючи на російську агресію. *Інтерфакс-Україна*. 02.02.2023. URL: <https://interfax.com.ua/news/greendead/888682.html>
2. План відновлення України. 01.02.2023. URL: <https://recovery.gov.ua/>
3. Єврокомісія підтримує плани України у повоєнній «зеленій» відбудові та подальшому впровадженні Європейського зеленого курсу. *Урядовий портал*. 10.01.2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yevrokomisiia-pidtrymuie-plany-ukrainy-u-povoiennii-zelenii-vidbudovi-ta-podalshomu-vprovadzhenni-ievropeiskoho-zelenoho-kursu>
4. Di Giulio M., Moro F. N. Redefining the national economic interest. Regulation of industrial property rights as a public policy. *Stato e Mercato*. 2020. No. 2. P. 289–318. DOI: 10.1425/98554
5. Stilo P. Artificial Intelligence and Protection of National Interest. Challenges and Opportunities for Economic Intelligence. *Studies in Systems, Decision and Control*. 2020. No. 288. P. 155–159. DOI: 10.1425/10.1007/978-3-030-45340-4_13
6. Hendrawan D., Ayu Geana N. M. Non-discrimination principle in helping ASEAN economic communities to protect national interest. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*. 2019. No. 8 (5). P. 140–149. URL: https://www.ijicc.net/images/vol8iss5/8514_Hendrawan_2019_E_R.pdf
7. Різниченко Є. І. Концептуалізація національних економічних інтересів. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 110 (Ч. II). С. 131–136. URL: <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking>
8. Панченко В. Г. Національні економічні інтереси як домінанта трансформації змістовного наповнення політики протекціонізму та його еволюційного руху в бік неопротекціонізму. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6013&i=5>
9. Мельник С. І., Горбан І. М., Цуп М. Ю. Сутність і класифікація національних економічних інтересів. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2014. Вип. 1. С. 57–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_e_2014_1_8
10. Чичкало-Кондрацька І. Б., Власюк А. О., Кондрацька Д. С. Пріоритети реалізації національних економічних інтересів України в умовах дії ЗВТ+ з ЄС. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2018. Вип. 1 (51). С. 126–132. DOI: 10.24144/2409-6857.2018.1(51).126-132
11. Європейський зелений курс: можливості та загрози для України: аналітичний документ. Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля», 2020. 74 с.
12. Сім принципів відновлення України, які затвердили в Лугано. *Укрінформ*. 12.01.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-uarazom/3522438-sim-principiv-vidnovlenna-ukraini-akizatverdili-v-lugano.html>
13. Саха Д., Штуббе Р., Білек П., Акерман А., Даниляк А., Олійник В-А. Потрібне чітке бачення. Якою повинна бути «зелена» відбудова України? *Економічна правда*. 19.07.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/07/19/689310/>
14. New European Bauhaus: Actions for Ukraine. An official website of the European Union. URL: https://new-european-bauhaus.europa.eu/get-inspired/inspiring-projects-and-ideas/actions-ukraine_en
15. Рік великої війни Росії проти України у 10 цифрах. *BBC News Україна*. 25.01.2023. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ck5ylk3rj0zo>
16. Савицький О., Євстігнеєва О. Відновити і модернізувати знищені заводи: якою може бути «зелена» промислова революція в Україні. *Економічна правда*. 15.12.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/12/15/695025/>
17. Україна – ЄС: поточний стан співпраці у галузі критичної сировини // Державна служба геології та надр України. 15.01.2023. URL: <https://www.geo.gov.ua/ukrayina-yes-potochnyustan-spivpratsi-u-haluzi-krytychnoyi-syrovyny/>
18. Конеченков А. Сектор відновлюваної енергетики України до, під час та після війни: аналітична доповідь / за ред. В. Омельченка // Центр Разумкова. 11.11.2022. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/sector-vidnovlyuvanoyi-energetyky-ukrayiny-do-pid-chas-ta-pislya-viyny>
19. Пандемія, війни та екстремальні погодні умови підкреслюють необхідність захисту глобальних продовольчих систем // Європейська бізнес-асоціація. 18.11.2022. URL: <https://eba.com.ua>
20. Шор К. Органічне виробництво в Україні залишається одним із пріоритетів // Organic Info. 26.09.2022. URL: <https://organicinfo.ua/news/organic-remains-one-of-priorities>
21. Гаврилюк А. Площі земель з органічним статусом за п'ять років зросли на 133 тис. га // Agro Times. 23.09.2022. URL: <https://agrotimes.ua/agronomiya/ploshhi-zemel-z-organichnym-statusom-za-pyat-rokiv-zrosly-na-133-tys-ga/>
22. Zinchenko O. Проектний підхід до створення іміджу території. *European Journal of Management Issues*. 2017. № 25 (3-4). С. 176–183. DOI: 10.15421/191721

23. Ветрова В. Під час відбудови України має враховуватися Європейський зелений курс // Green Post. 08.05.2022. URL: <https://greenpost.ua/news/pid-chas-vidbudovy-ukrayiny-maye-vrahovuvatysya-yevropejskyj-zelenyj-kurs-go-rozrobyly-osnovni-i44931>

REFERENCES

Chychkalo-Kondratska, I. B., Vlasiuk, A. O., and Kondratska, D. S. "Priorytety realizatsii natsionalnykh ekonomichnykh interesiv Ukrainy v umovakh dii ZVT+ z YeS" [Priorities for the Realization of Ukraine's National Economic Interests in the Context of the FTA+ with the EU]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya Ekonomika*, no. 1(51) (2018): 126-132.

DOI: 10.24144/2409-6857.2018.1(51).126-132

Di Giulio, M., and Moro, F. N. "Redefining the national economic interest. Regulation of industrial property rights as a public policy". *Stato e Mercato*, no. 2 (2020): 289-318.

DOI: 10.1425/98554

Havryliuk, A. "Ploshchi zemel z orhanichnym statusom za piat rokov zrosly na 133 tys. ha" [The Area of Land with Organic Status Increased by 133 Thousand Hectares in Five Years]. *Agro Times*. September 23, 2022. <https://agrotimes.ua/agronomiya/ploshhi-zemel-z-organichnym-statusom-za-pyat-rokiv-zrosly-na-133-tys-ga/>

Hendrawan, D., and Ayu Geana, N. M. "Non-discrimination principle in helping ASEAN economic communities to protect national interest". *International Journal of Innovation, Creativity and Change*. 2019. https://www.ijcc.net/images/vol8iss5/8514_Hendrawan_2019_E_R.pdf

Konechenkov, A. "Sektor vidnovliuvanoi enerhetyky Ukrainy do, pid chas ta pislia viiny: analitychna dopovid" [The Renewable Energy Sector of Ukraine Before, during and after the War: An Analytical Report]. *Tsentr Razumkova*. November 11, 2022. <https://razumkov.org.ua/statti/sektor-vidnovlyuvanoyi-enerhetyky-ukrayiny-do-pid-chas-ta-pislya-viiny>

Melnyk, S. I., Horban, I. M., and Tsup, M. Yu. "Sutnist i klasyfikatsiia natsionalnykh ekonomichnykh interesiv" [The Essence and Classification of National Economic Interests]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya ekonomichna*. 2014. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_e_2014_1_8

"New European Bauhaus: Actions for Ukraine". An official website of the European Union. https://new-european-bauhaus.europa.eu/get-inspired/inspiring-projects-and-ideas/actions-ukraine_en

"Pandemiia, viiny ta ekstremalni pohodni umovy pidkresliuut neobkhdnist zakhystu hlobalnykh prodovolchychk system" [Pandemics, Wars and Extreme Weather Conditions Highlight the Need to Protect Global Food Systems]. *Yevropeiska biznes-asotsiatsiia*. November 18, 2022. <https://eba.com.ua>

"Plan vidnovlennia Ukrainy" [Ukraine Recovery Plan]. February 01, 2023. <https://recovery.gov.ua/>

Panchenko, V. H. "Natsionalni ekonomichni interesy yak dominantna transformatsii zmistovnoho napovnennia polityky protektsionizmu ta yoho evoliutsiinoho rukhu v bik neoprotektsionizmu" [National Economic Interests as the Dominant Factor in the Transformation of the Meaningful Content of Protectionism Policy and Its Evolutionary Movement Towards Neo-protectionism]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2018. <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6013&i=5>

"Rik velykoi viiny Rosii proty Ukrainy u 10 tsyfrakh" [The Year of the Great War of Russia Against Ukraine in 10 Figures]. *VVS News Ukraina*. January 25, 2023. <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ck5ylk3rj0zo>

Riznychenko, Ye. I. "Kontseptualizatsiia natsionalnykh ekonomichnykh interesiv" [Conceptualization of National Economic Interests]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*. 2012. <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking>

"Sim pryntsyypiv vidnovlennia Ukrainy, yaki zatverdyl v Luhano" [Seven Principles of Restoration of Ukraine, Which Were Approved in Lugano]. *Ukrinform*. January 12, 2023. <https://www.ukrinform.ua/rubric-uarazom/3522438-sim-principiv-vidnovlennia-ukraini-aki-zatverdili-v-lugano.html>

Sakha, D. et al. "Potribne chitke bachennia. Yakoiu povynna buty «zelena» vidbudova Ukrainy?" [A Clear Vision Is Required. What Should Be the "Green" Reconstruction of Ukraine?]. *Ekonomichna pravda*. July 19, 2022. <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/07/19/689310/>

Savytskyi, O., and Yevstihnieieva, O. "Vidnovlyty i modernizuvaty znyshcheni zavody: yakoiu mozhe buty «zelena» promyslova revoliutsiia v Ukraini" [Restore and Modernize Destroyed Factories: What a "Green" Industrial Revolution Can Be Like in Ukraine]. *Ekonomichna pravda*. December 15, 2022. <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/12/15/695025/>

Shor, K. "Orhanichne vyrobnytstvo v Ukraini zalyschaietsia odnym iz priorytetiv" [Organic Production in Ukraine Remains one of the Priorities]. *Organic Info*. September 26, 2022. <https://organicinfo.ua/news/organic-remains-one-of-priorities>

Stilo, P. "Artificial Intelligence and Protection of National Interest. Challenges and Opportunities for Economic Intelligence". *Studies in Systems, Decision and Control*, no. 288 (2020): 155-159.

DOI: 10.1425/10.1007/978-3-030-45340-4_13

"Ukraina - YeS: potochnyi stan spivpratsi u haluzi krytychnoi syrovyny" [Ukraine - EU: The Current State of Cooperation in the Field of Critical Raw Materials]. *Derzhavna sluzhba heolohii ta nadr Ukrainy*. January 15, 2023. <https://www.geo.gov.ua/ukrayina-yes-potochnyy-stand-spivpratsi-u-haluzi-krytychnoyi-syrovyny/>

"Ukraina hotova dotrymuvatysia Yevropeiskoho «zelenoho» kursu, nezvazhaiuchy na rosiisku ahresiiu" [Ukraine Is Ready to Adhere to the European "Green" Course, Despite Russian Aggression]. *Interfaks-Ukraina*. February 02, 2023. <https://interfax.com.ua/news/greenddeal/888682.html>

Vetrova, V. "Pid chas vidbudovy Ukrainy maie vrakhovuvatysia Yevropeyskyi zelenyi kurs" [During the Reconstruction of Ukraine, the European Green Course Should Be Taken into Account]. *Green Post*. May 08, 2022. <https://greenpost.ua/news/pid-chas-vidbudovy-ukrayiny-maye-vrahovuvatysya-yevropejskyj-zelenyj-kurs-go-rozrobyly-osnovni-i44931>

"Yevrokomiisia pidtrymuie plany Ukrainy u povoiennii «zelenii» vidbudovi ta podalshomu vprovadzhenni Yevropeiskoho zelenoho kursu" [The European Commission Supports Ukraine's Plans for Post-war "Green" Reconstruction and Further Implementation of the European Green Course]. *Uriadovyi portal*. January 10, 2023. <https://www.kmu.gov.ua/news/yevrokomiisia-pidtrymuie-plan-ukrayiny-u-povoiennii-zelenii-vidbudovi-ta-podalshomu-vprovadzhenni-ievropeiskoho-zelenoho-kursu>

Yevropeyskyi zelenyi kurs: mozhlyvosti ta zahrozy dlia Ukrainy: analitychnyi dokument [European Green Deal: Opportunities and Threats for Ukraine: Analytical Document]. *Resursno-analitchnyi tsentr «Suspilstvo i dovkilia»*, 2020.

Zinchenko, O. "Proektnyi pidkhid do stvorennia imidzhu terytorii" [Project Approach to Creating the Image of the Territory]. *European Journal of Management Issues*, no. 25(3-4) (2017): 176-183.

DOI: 10.15421/191721

Стаття надійшла до редакції 25.01.2023 р.